

УДК 343.8

DOI 10.32755/sjeducation.2024.01.255

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ПРОБАЦІЇ

Сіренко Крістіна Юріївна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри підвищення кваліфікації працівників пробації

*Інституту професійного розвитку,
Пенітенціарна академія України
(14000, Україна, м. Чернігів, вул. Гонча, 34,
e-mail: user.ks563@gmail.com)
ORCID: 0000-0003-2705-0924*

Проблеми необхідності зменшення кількості осіб, що перебувають у місцях позбавлення волі, запобігання злочинності, а також ефективного виправлення засуджених існують вже давно. З метою розв'язання цих проблем у багатьох державах світу, зокрема в країнах Європейського Союзу, давно функціонує пробація. У статті розглянуто загальні засади діяльності служби пробації у зарубіжних країнах. На особливу увагу заслуговує реабілітаційний аспект пробації: при її застосуванні головною метою вважається не покарання, а соціальна реінтеграція у суспільство та виправлення засуджених. Мета статті полягає в дослідженні зарубіжного досвіду становлення та розвитку інституту пробації як активної і прогресивної системи виконання покарань. У статті використовувалися методи спостереження, порівняння, узагальнення, наукової абстракції, системного аналізу. Україні слід узяти до уваги досвід Естонії, Іспанії, Португалії у сфері використання електронного моніторингу. Такий тип пробаційного заходу в цих країнах вже довів свою ефективність, допоміг зекономити бюджетні кошти (адже сума, витрачена на електронний моніторинг, є значно меншою, ніж кількість грошей, витрачених на утримання особи у в'язниці), а також дозволив зменшити кількість осіб, що перебувають у місцях позбавлення волі. Практична цінність статті полягає в дослідженні та систематизації зарубіжного досвіду кримінально-правових заходів, не пов'язаних з ізоляцією правопорушників від суспільства. Проаналізовано можливість і доцільність запозичення, а також впровадження в Україні механізмів такої взаємодії в систему запобігання злочинності. Зарубіжний досвід свідчить, що запровадження служби пробації – важливий фактор, який позитивно впливає на суспільство. Ефективною складовою служб пробації є програми

з відновного правосуддя: це й виховний вплив на правопорушника, і профілактика вчинення повторних правопорушень, і сприяння соціальній адаптації та реінтеграції правопорушників у суспільство.

Ключові слова: зарубіжний досвід, інститут пробації, правопорушники, покарання, суспільство, система виконання покарань.

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE OF PROBATION AS AN ACTIVE AND PROGRESSIVE SYSTEM OF EXECUTION OF PENALTIES

Sirenko Kristina, PhD in Economy, Associate Professor,
Head of the Department of Professional Development of Probation
Workers of the Institute of Professional Development,
Penitentiary Academy of Ukraine
(34 Honcha Street, Chernihiv, 14000, Ukraine,
e-mail: user.ks563@gmail.com)
ORCID: 0000-0003-2705-0924

The problem of the need to reduce the number of people in prisons, crime prevention, and effective correction of convicts has existed for a long time. In order to solve these issues, probation has been in operation for a long time in many countries of the world, in particular in the countries of the European Union. The rehabilitative aspect of probation deserves special attention: in its application, the main goal is not punishment, but social reintegration into society and correction of convicts. The purpose of the article is to study the foreign experience of the formation and development of the institution of probation as an active and progressive system of execution of punishments. The article used the methods of observation, comparison, generalization, scientific abstraction, and system analysis. Ukraine should take into account the experience of Estonia, Spain, and Portugal in the field of electronic monitoring. This type of probation measure in these countries has already proven its effectiveness, helped to save budget funds (the amount spent on electronic monitoring is much less than the amount of money spent on keeping a person in prison), and also allowed to reduce the number of people who are in prisons. The practical value of the article lies in the study and systematization of foreign experience of criminal legal measures not related to the isolation of offenders from society. The possibility and expediency of borrowing, as well as the introduction of mechanisms of such interaction in the crime prevention system in Ukraine, were analyzed. Foreign experience shows that the introduction of the probation service is an important factor that has a positive impact on society. Restorative justice programs are an effective component of probation services: they have an educational impact on the offender, prevention of repeated offenses, and promotion of social adaptation and reintegration of offenders into society.

Key words: foreign experience, institute of probation, offenders, punishment, society, system of execution of punishments.

Постановка проблеми. Подолання злочинності є одним з найбільш соціально гострих питань українського суспільства. Світова практика доводить, що принцип «покарати, а не ув'язнити», який далі трансформується в перевиховання й застереження від повторного вчинення злочину, ефективно втілюється через правовий інститут пробації. Запровадження Законом України «Про пробацію» останнього вимагає створення нової системи роботи з правопорушниками, які потрапили в конфлікт із законом, а ув'язнення у вигляді позбавлення волі має застосовуватися як крайній захід кримінально-правової відповідальності. Така кримінально-виконавча система України відповідає провідним тенденціям сучасної європейської кримінальної політики, спрямованої на розширення сфери застосування покарань, альтернативних позбавленню волі, як нових ефективних засобів боротьби з рецидивною злочинністю. Дослідження зарубіжного досвіду становлення та розвитку інституту пробації сприяє пошуку подальших шляхів удосконалення вітчизняної пробації, її методів та інструментів роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжний досвід протидії злочинності, в тому числі засобами пробації, у своїх наукових працях вивчали й досліджували вітчизняні вчені: В. О. Аніщенко [1], О. М. Звенигородський [3], Л. Г. Остапчук [5], С. Р. Тагієв [6] та ін. Аспекти теоретичного та практичного розвитку інституту пробації у європейському правовому та соціокультурному просторі розкривали в наукових працях учені: А. П. Гусак [2], М. С. Пузирьов [4], В. О. Самороков [8], С. І. Сімакова [9], Н. В. Сметаніна [10], О. Б. Янчук [11] та ін.

Мета статті полягає в дослідженні зарубіжного досвіду становлення та розвитку інституту пробації як активної і прогресивної системи виконання покарань.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція України у світове та європейське політичне, правове і культурне середовище потребує від держави і суспільства вироблення нових підходів до розв'язання багатьох економічних, соціальних проблем, до яких належить і впровадження системи пробації. На сьогодні пробація є невід'ємним елементом системи кримінальної юстиції багатьох країн і результатом демократичного розвитку

суспільства, що доведено майже двохсотрічною історією розвитку пробації [7].

В історичному вимірі пробація – відносно нове правове явище, яке виникло лише наприкінці XIX століття у США на тлі соціокультурних змін суспільства. Зародження американської моделі служби пробації пов'язано з іменем Джона Огастеса, якого нерідко називають «першим офіцером пробації». Саме він 1841 року наважився взяти на поруки свого першого правопорушника, який систематично вчиняв злочини внаслідок зловживання алкоголем [8, с. 345].

Як свідчить історія, Дж. Огастес отримав успіх у цій справі, адже йому вдалося виконувати відразу кілька функцій, пов'язаних з кримінальним процесом, а саме: нерідко він був посередником у налагодженні діалогу між потерпілими і правопорушником, був соціальним працівником, який надає мінімальні соціальні послуги для правопорушника, а також (цілком закономірно) був суб'єктом кримінально-виконавчого процесу. Успіх привернув увагу суддів та менеджерів агенцій кримінальної юстиції. Пропозиції Огастеса щодо зміни обмеження волі на пробаційний нагляд стали наслідком того, що за десять років роботи йому вдалося надати пробаційний нагляд більш ніж 1500 чоловікам та 810 жінкам. Крім того, як свідчить історія, серед першої тисячі злочинців, яких він узяв на поруки, тільки один не виконав своїх зобов'язань перед офіцером пробації та судом.

Як наслідок, 1869 року в законі штату *Массачусетс* (Massachusetts) уперше було офіційно закріплено інститут спеціальних посадових осіб – офіцерів пробації, до повноважень яких належало здійснення пробаційного нагляду за неповнолітніми. У 1925 році Конгрес США ухвалив рішення щодо створення служби пробації на федеральному рівні [8, с. 346].

Майже через п'ятдесят років після введення пробаційного нагляду в США ООН та Рада Європи розпочали процес підписання міжнародних нормативно-правових документів, які розширювали перелік заходів, альтернативних тюремному ув'язненню.

Помітний вплив на формування пробації в сучасному розумінні здійснили такі документи: Резолюція Генеральної

Асамблеї ООН «Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила)»; Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками; Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи «Про Європейські правила щодо застосування громадських санкцій та заходів». Загалом до кінця ХХ століття європейська спільнота ухвалила більш ніж двадцять резолюцій, спрямованих на розвиток у країнах-учасницях ООН і Ради Європи заходів, альтернативних позбавленню волі [9, с. 236].

У Великій Британії досить широко застосовується інститут пробації. Відповідно до судового наказу засуджені підлягають нагляду з боку співробітника служби пробації. До видання наказу суд повинен вивчити всі матеріали справи, характеристику засудженого, його домашнє оточення тощо. У наказі вказуються місто та район, де повинен проживати засуджений, і які обмеження на нього покладаються. Обов'язковою умовою пробації є згода засудженого. Невиконання умов пробації тягне негативні наслідки, а саме: накладення штрафу на засудженого, притягнення до виконання безоплатних робіт, заміна пробації позбавленням волі.

Законодавство Бельгії не містить вичерпного переліку пробаційних заходів, які суд може призначити правопорушнику. Таким чином, суддя самостійно вирішує питання щодо визначення кількості зобов'язань, які будуть необхідними в певній ситуації, залежно від обставин справи. Прикладами таких заходів є: зобов'язання співпрацювати з офіцерами пробації, обов'язок пройти навчання, зобов'язання відшкодувати шкоду, заподіяну злочином тощо. Особа правопорушника під час періоду пробації підпорядковується офіцерам пробації, діяльність яких керується комісіями з питань пробації, до яких офіцери подають спеціальні звіти. Ці документи містять стан виконання заходів пробації і повідомлення про можливі проблеми під час їх застосування. Далі комісія з питань пробації ухвалює своє рішення на основі цього звіту: вона може адаптувати пробаційні заходи до нових обставин, але не може зробити їх більш суворими – це є лише повноваженням суду.

Академія кримінально-виконавчої служби Норвегії (KRUS). Академія забезпечує базове навчання кадрів служби тюрем і пробації та організовує підвищення кваліфікації для співробітників служби. Нині Академія KRUS бере активну участь у створенні й розвитку дистанційної освіти, яка є надзвичайно актуальною для умов глобального процесу. Норвезька служба пробації здійснює такі основні види діяльності: громадські роботи, нагляд за умовно-достроковими правопорушниками, реалізація програми DUI (програма реабілітації наркоманів), нагляд і контроль за домашнім арештом, підготовка досудових звітів. Виправна служба (служба тюрем і пробації) Норвегії є агенцією у складі Міністерства юстиції і поліції.

Головне завдання Служби пробації Естонії – зробити суспільство безпечнішим, використовуючи альтернативи ув'язненню. Така місія сформульована з передумовою: окрім нагляду, можна виконати роботу, щоб змінити злочинну поведінку правопорушника. Тому діяльність служби пробації в Естонії складається з двох частин – супервізії та сприяння соціальній адаптації. Ці підходи допомагають зменшити рецидив злочинності, тим самим покращуючи громадську безпеку [10, с. 185].

Відповідно до законодавства Італії, якщо суд вирішить, що застосування пробації буде корисним для запобігання рецидиву та для соціальної реабілітації правопорушника, то він призначає перелік пробаційних заходів щодо особи, на яку можуть бути покладені такі обов'язки: заборона перебування в одному або кількох муніципальних округах чи провінціях; заборона відвідування магазинів з продажу алкогольних напоїв; заборона покинути країну без дозволу; заборона відвідувати місця, де часто перебуває жертва злочину, для забезпечення її безпеки тощо. Також особа, якій призначено пробацію, повинна співпрацювати з працівником, який її контролює, демонструючи таким чином свою готовність до виправлення.

Служба пробації в Італії під назвою UEPE (італ. – *Uffici* в *l'esecuzione penale Estema*) існує у вигляді офісів, які співпрацюють з державними і приватними органами місцевої громади, наглядають за правопорушником для перевірки виконання ним зобов'язань та заборон. UEPE здійснює нагляд

за контактами правопорушника із соціумом з метою допомогти йому подолати проблеми соціального відновлення. Крім того, служба пробації періодично повідомляє судді-спостерігачу про хід виконання заходу й виконання правопорушником його обов'язків.

Позитивним є досвід Іспанії, де як один із пробаційних заходів на особу покладається обов'язок брати участь у навчальних, освітніх, культурних програмах, а також пройти реабілітаційну програму чи терапевтичне лікування. Також у цій країні застосовується низка технічних засобів для забезпечення функціонування електронного моніторингу, а саме: GPS, біометричний голосовий контроль, контроль присутності/відсутності особи за допомогою радіопередавачів тощо.

У Португалії суд може встановити такі типи пробаційних заходів, що стосуються поведінки правопорушника: зобов'язання не здійснювати певні види професійної діяльності; обов'язок не жити в певних місцях або регіонах; також суд може визначити зобов'язання пройти терапевтичне лікування або лікування від наркотичної залежності (але це залежить від попередньої згоди самої особи) тощо. Варто зазначити, що в Португалії використовується електронний моніторинг для відстежування перебування правопорушника та забезпечення дотримання ним заборони на контакт із жертвою злочину. За порушення вимог електронного моніторингу особі може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк.

У Нідерландах реєстраційна система служби пробації пов'язана з муніципальною базою даних осіб, тому офіцерам пробації завжди відомо про зміну місця проживання правопорушником, навіть якщо він і нехтує інформуванням про таку зміну. Крім того, в Нідерландах існують ще такі типи пробаційних заходів: замісна терапія, навчання у сфері правильної організації свого бюджету; заборона на вживання наркотиків або алкоголю тощо. Також у цій країні як заходи пробації існує низка програм з лікування агресії та домашнього насильства.

У Франції пропонують такі типи пробаційних заходів: обов'язок надавати будь-яку необхідну інформацію або документи працівнику пробації; зобов'язання повідомляти службі

пробації про зміну місця проживання або роботи, а також про повернення з поїздок тривалістю понад п'ятнадцять днів; обмеження на виїзд за межі Франції (для виїзду в іншу країну слід отримати спеціальний дозвіл від суду); зобов'язання платити аліменти; заборона на здійснення ставок на тоталізаторі; обов'язок завершити курс знань з безпеки дорожнього руху; заборона контактувати з певними особами, зокрема жертвами злочину; зобов'язання компенсувати заподіяну злочином шкоду повністю або частково залежно від платоспроможності особи; обов'язок пройти терапевтичне лікування або лікування від наркотичної залежності тощо. Варто зазначити, що у Франції служба пробації тісно співпрацює з правопорушниками, їхніми сім'ями, судами та громадськими організаціями.

У Швеції пробація функціонує вже давно, а її застосування регулюється Кримінально-виконавчим кодексом Швеції. Суд може призначити особі покарання саме у вигляді пробації, а не позбавлення волі, якщо є підстави вважати, що застосування пробаційних заходів сприятиме виправленню особи. Під час строку пробації для правопорушника у Швеції встановлюються правила, яких він повинен чітко дотримуватися. Також під час пробації особі надається медична допомога, проводиться лікування від алкоголізму, наркотичної залежності тощо. У цьому випадку також на правопорушника покладається обов'язок час від часу здавати кров для проведення аналізу, щоб стежити за тим, чи вживає особа шкідливі речовини. Якщо засуджений вчинить нові злочини або порушить встановлені для нього умови, вирок може бути скасований, і тоді судом буде застосовано іншу санкцію, навіть позбавлення волі. Шведська служба пробації відповідає за дотримання засудженими призначених для них пробаційних заходів. Служба пробації є частиною системи виконання покарань і охоплює штаб-квартиру, шість регіональних бюро і спеціальний транспортний сервіс для забезпечення діяльності та функціонування служби пробації в цій країні.

Створена 2008 року в Республіці Молдова служба пробації має традиційні функції, що обмежують її діяльність з умовно засудженими та умовно-дostroково звільненими громадянами.

Основні кримінально-правові заходи, не пов'язані з ізоляцією правопорушників від суспільства, наведені в таблиці [2, с. 95–96].

Таблиця – Кримінально-правові заходи, не пов'язані з ізоляцією від суспільства правопорушників

Кримінально-правові заходи, не пов'язані з ізоляцією від суспільства	Країна, в якій впроваджуються
1	2
– штраф, грошова санкція, що може бути накладена як індивідуальне покарання та як умова пробації, при цьому досягаються такі цілі: економічно покарати правопорушника та скоротити судові витрати	Австрія, Бельгія, Угорщина, Польща, Німеччина, Фінляндія
– конфіскація, що полягає в передачі державі об'єктів, які слугували або використовувалися для вчинення злочину, а також об'єктів, грошей та будь-якого іншого майна, отриманого в процесі кримінального злочину	Албанія, Болгарія, Швейцарія, Польща
– відшкодування (компенсація) збитків потерпілим від злочину	Швейцарія
– виплата грошової компенсації на громадські цілі, пов'язані з охороною здоров'я	Польща
– тимчасове позбавлення деяких політичних та цивільних прав	Бельгія, Польща
– позбавлення права полювання та риболовлі	Естонія
– заборона займатися певною професією, ремеслом або укладати торгові угоди	Швейцарія
– громадський осуд	Болгарія
– поліцейське попередження	Англія
– публічне опублікування вироку	Швейцарія, Польща
– умовне зупинення відбування покарання з наступним періодом пробації	Швеція
– умовне звільнення з призначенням випробувального терміну	Швейцарія
– умовне припинення кримінального переслідування із встановленням випробувального терміну та передачею винного під нагляд куратора	Польща

Закінчення табл.

1	2
– умовне засудження із встановленням охоронного нагляду	Швейцарія
– пробація (кримінальний нагляд), включно з наглядом у поєднанні з суспільно корисними роботами та нагляд у поєднанні з особливою програмою лікування	Швеція
– відстрочення позбавлення волі із встановленням випробувального терміну та передачею засудженого під нагляд куратора	Польща
– відстрочення виконання вироку із встановленням випробувального терміну та передачею засудженого	Данія
– умовний вирок з пробаційним періодом	Швеція
– повне зупинення відбування покарання, яке полягає в тому, що правопорушник засуджується до тюремного ув'язнення, однак він зобов'язаний перебувати під контролем служби пробації; – часткове призупинення відбування покарання, яке полягає в тому, що правопорушник засуджується до тюремного ув'язнення, частина якого відбувається у в'язниці, а відбування іншої зупиняється; – електронний контроль з використанням різних технічних засобів, що дозволяє встановлювати місцезнаходження правопорушника протягом доби та контролювати його пересування в межах обмеженої території	Швеція, Велика Британія
– контрольоване зупинення виконання штрафу, яке полягає в тому, що засуджений перебуває під контролем відповідних структур із встановленням щодо нього певних обмежень	Румунія
– обмеження волі під наглядом	Польща
– поєднання двох або кількох покарань, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства, яке відбувається або одночасно, або за черговістю	Велика Британія

Висновки. Враховуючи досвід зарубіжних країн, слід зазначити:

– застосування альтернативних позбавленню волі видів покарань неповнолітнім у жорсткіших умовах має більшу ефективність, ніж у полегшених умовах. Наприклад, рівень рецидиву вчинення кримінальних правопорушень у США внаслідок застосування так званого «інтенсивного нагляду» був значно менший, ніж унаслідок реалізації у Фінляндії у 1998–2001 роках експериментального проекту із застосуванням здебільшого працівників соціальних служб (педагогів, психологів та ін.), а не працівників установ відбування покарань [2, с. 96];

– у США, Швейцарії, Норвегії пробаційною роботою займається начальник в'язниці, а не створюються спеціальні органи. Зважаючи на високий рівень розвитку інституту пробації у цих країнах, вказане свідчить про ефективність різних підходів пробації неповнолітніх залежно від суспільних, кримінально-правових та інших умов;

– зважаючи на вікову ознаку правопорушника (неповнолітній), у будь-якій системі пробації ключову роль відіграють соціальні працівники (педагоги, психологи та ін.), а не правники чи працівники установ відбування покарань;

– безпрецедентним досвідом серед вивчених країн є можливість служби пробації у Латвії делегувати свої повноваження особам приватного права, натомість в інших країнах ці функції виконує служба пробації як державний орган з можливим залученням волонтерів;

– зважаючи на низький криміногенний рівень у скандинавських країнах, слід зазначити про зведення у Фінляндії пробаційних заходів до виконання неповнолітніми правопорушниками суспільних робіт.

Зарубіжний досвід свідчить, що запровадження служби пробації – важливий фактор, який позитивно впливає на суспільство. Ефективною складовою служб пробації є програми з відновного правосуддя: це й виховний вплив на правопорушника, і профілактика вчинення повторних правопорушень, і сприяння соціальній адаптації та реінтеграції правопорушників у суспільство.

Список використаних джерел

1. Аніщенко В. О., Махлай О. А. Пенітенціарна пробація в зарубіжних країнах. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2018. № 2. С. 61–69.
2. Гусак А. П. Зарубіжний досвід пробації та протидії злочинності засобами пробації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. Вип. 2 (49). С. 93–98.
3. Звенигородський О. М. Інститут контролю та нагляду за особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2016. № 12 (182). С. 49–52.
4. Олійник О. І., Іваньков І. В., Пузирьов М. С. Обрахунок оптимального навантаження на персонал уповноважених органів з питань пробації: зарубіжний досвід та національний підхід. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2018. № 1 (3). С. 126–134.
5. Остапчук Л. Г. Служба пробації або ребрендинг кримінально-виконавчої інспекції України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. № 3. С. 162–170.
6. Правові основи пробації в Україні: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С. Р. Тагієва. Чернігів: Академія ДПтС, 2021. 153 с.
7. Пробація замість в'язниці: міжнародний досвід – на користь українців. URL: <https://www.probation.gov.ua/?p=9051> (дата звернення: 10.02.2024).
8. Самороков В. О. Кримінально-правові аспекти інститутів обмеження волі та пробації: відповідність провідним європейським правозастосовним стандартам. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. С. 342–346.
9. Сімакова С. І. Пробація як механізм міжнародного досвіду роботи із правопорушником. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 235–237.
10. Сметаніна Н. В. Досвід застосування пробації у країнах європейського союзу. *Право і суспільство*. 2019. № 2. С. 183–187.
11. Янчук О. Б. Становлення і розвиток пробації в Україні: сучасний стан та перспективи. *Слово Національної школи суддів України*. 2019. № 1. С. 98–109.

References

1. Anishchenko, V. O. and Makhlai, O. A. (2018), "Penitentiary probation in foreign countries", *Criminal and Executive System: Yesterday. Today. Tomorrow*, No. 2, pp. 61–69.
2. Husak, A. (2023), "Foreign experience of probation and combating crime by means of probation", *Carpathian Legal Gazette*, Vol. 2, pp. 93–98.
3. Zvenyhorodskyi, O. M. (2016), "Institute of control and supervision of persons released from probation", *Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, No. 12 (182), pp. 49–52.
4. Oliinyk, O. I., Ivankov, I. V. and Puzyrov, M. S. (2018), "Calculation of optimal loading on the personnel of authorized bodies on probation issues: foreign experience and national approach", *Criminal and Executive System: Yesterday. Today. Tomorrow*, No. 1 (3), pp. 126–134.
5. Ostapchuk, L. H. (2015), "Probation service or rebranding of the criminal and executive inspection of Ukraine", *Bulletin of Luhansk Scientific-Educational Institute named after E. O. Didenko*, No. 3, pp. 162–170.
6. Legal basis of probation in Ukraine: manual (2021) / in Tahiev, S. R. (Ed.), Academy SPS, Chernihiv.
7. Probation instead of prison: international experience – in favor of Ukrainians, available at: <https://www.probation.gov.ua/?p=9051> (accessed at 10 February 2024).
8. Samorokov, V. (2023), "Criminal law aspects of institutions of restraint and probation: compliance with leading European law enforcement standards", *Electronic scientific publication "Analytical and comparative jurisprudence"*, pp. 342–346.
9. Simakova, S. (2019), "Probation as a mechanism of international experience in working with an offender", *Legal scientific electronic journal*, Vol. 3, pp. 235–237.
10. Smetanina, N. (2019), "The experience of using probation in the countries of the European Union", *Law and society*, Vol. 2, pp. 183–187.
11. Yanchuk, O. B. (2019), "Introduction and development of probation in Ukraine: current situation and perspective", *Slovo of the National School of Judges of Ukraine*, Vol. 1, pp. 98–109.